

PIRKKALAN KUNTA

KULTTUURIYMPÄRISTÖOHJELMA

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄ
20.2.2011

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto.....	3
1. Nykytilanteen kuvaus ja tulevaisuuden näkymät.....	4
2. Kytkeä arvoihin.....	4
3. Ohjelman tavoitteet.....	5
4. Toimenpiteet.....	5
4.1 Kärkiteema - ensimmäinen kori.....	6
4.2 Aihiot - toinen kori.....	8
5. Toteutus ja seuranta.....	12
LIITE :Toteutussuunnitelma 2012.....	13

Johdanto

Pirkkalan kunnan kulttuuriympäristöohjelma on yksi kunnan strategisista ohjelmista. Ohjelman tavoitteena on luoda erilaisille kulttuuriympäristötyön kärkihankkeille ja toiminnoille (teemat) toimintaohjelma vastuutahoineen ja aikatauluineen. Ohjelmatyö on käynnistynyt vuoden 2011 alussa pormestarin nimettyä työryhmän ohjelman laatimiseksi.

Kulttuuriympäristöksi ymmärretään kaikki ihmisen luoma ja käyttämä ympäristö. Se käsittää muinaisjäännökset (arkeologisen kulttuuriperinnön), rakennetun ympäristön (rakennukset ja muut rakenteet), perinnemaisemat (rakennetut maisemat ja perinnebiotoopit), sekä kulttuurimaiseman. Kulttuuriympäristöt eivät ole pysyviä, vaan jatkuvan muutoksen kohteena oleva kokonaisuus, johon jokainen sukupolvi jättää oman jälkensä.

Tämä ohjelma on prosessikuvaus, jossa asetetaan tavoitteet strategiaa toteuttavalle kulttuuriympäristön vaalimiselle, määritellään toimenpiteet, jotka tullaan toteuttamaan aikavälillä 2011-2018 sekä varmistetaan toteuttajien sitouttaminen. Ohjelma on luonteeltaan yleispiirteinen. Ohjelman rungon muodostaa toimenpide-osio (kohta 6.), johon on kirjattu teemoina tulevan kulttuuriympäristötyön erilaiset hankkeet. Ohjelma on laadittu vuoden 2011 aikana.

Kulttuuriympäristöohjelman laadintaan osallistunut työryhmä:

Maija Aalto, *valtuutettu, kok.*
Pirjo Jukarainen, *valtuutettu, vihr.*
Rauno Pentti, *valtuutettu, sd.*
Arja Rinneaho, *valtuutettu, vihr.*
Santeri Kortelahti, *toimistoarkkitehti*
Matti Jääskeläinen, *kaavoitusjohtaja*
Hannele Kuitunen, *Pirkanmaan museo*
Olavi Horsma-Aho
Jouko Hillukka, *Pyy ry*
Risto Nyman, *Pirkkala-seura*

I. Nykytilanteen kuvaus ja tulevaisuuden näkymät

- » Muistitiedon keruu ei tapahdu koskaan liian aikaisin eikä sitä ole koskaan liikaa
- » Tietoverkkopohjainen aineisto Pirkkalan kulttuuriympäristöstä on varsin suppea
- » Matkailua tukeva aineisto on vaatimatonta. Opaskoulutus on tarpeen.
- » Viimevuosien voimakas uudis- ja täydennysrakentaminen muuttaa asuinalueiden kunta kuvaa.
- » Ohjelmatyön kautta voidaan neuvoa perinnemaiseman ja –miljööön huomioon ottavaa uudis- ja korjausrakentamista sekä opastaa rakennussuojeluun.
- » Pirkkalassa on vuosituhantisen asutushistorian vuoksi runsaasti muinaishistoriallisia paikkoja keskellä asutusta ja maataloutta. Varhaisin maininta (Bircala) kirjallisissa lähteissä on vuodelta 1374. Toimintojen yhteensovittaminen onnistuu parhaiten eri tahojen keskinäisessä vuoropuhelussa.
- » Maakuntakaava on valmistunut ja taajamayleiskaava 2020 on parhaillaan laadittavana, joten kulttuurihistoriallista pohjatyötä on jo olemassa

2. Kytkeä arvoihin

Pirkkalan strategiaan kirjatut arvot välittäminen ja vastuullisuus, ohjaavat ja tukevat kulttuuriympäristöohjelmatyötä. Välittäminen merkitsee ihmisestä ja elinympäristöstä huolehtimista ja hyvän elämän edellytysten turvaamista myös tuleville sukupolville. Vastuullisuus merkitsee puolestaan kestävä kehityksen periaatteiden noudattamista. Kulttuuriympäristöstä huolehtiminen on strategian mukaista välittämistä ja vastuunkantoa kulttuuriperinnöstä myös jälkipolville. Kestävä kehityksen mukaisesti kulttuurihistoriallisista arvokohteista huolehditaan ja ne liitetään osaksi alueen aktiivista käyttöä. Ohjelma on kuntastrategian henkeä noudattaen luonteeltaan osallistava, kuntalaisten näkökulmia esiintuova ja arvottava ja yhteistyöpainotteinen.

3. Ohjelman tavoitteet

- » Kootaan yhteen kulttuuriympäristöön liittyvää tietoa, kuva-aineistoa ja muistelmia sekä luonnonympäristöä, muinaismuistoja, perinnemaisemia ja rakennusperintöä koskevat inventoinnit.
- » Jaetaan kuntalaisille tietoa eri tavoin (esim. tapahtumat, internet, kouluprojektit, valmiiden julkaisujen markkinointi).
- » Käynnistetään kuntalaisia aktivoivia hankkeita ja etsitään niille tukirahoitusta. Ohjelma työ avaa kuntalaisille kunnan historiallista monikerroksellisuutta ja kulttuurista moninaisuutta.
- » Kannustetaan asukkaita huolehtimaan asuinalueiden identiteetin vaalimisesta ja edistämään uusien asukkaiden kiinnittymistä kuntaan.

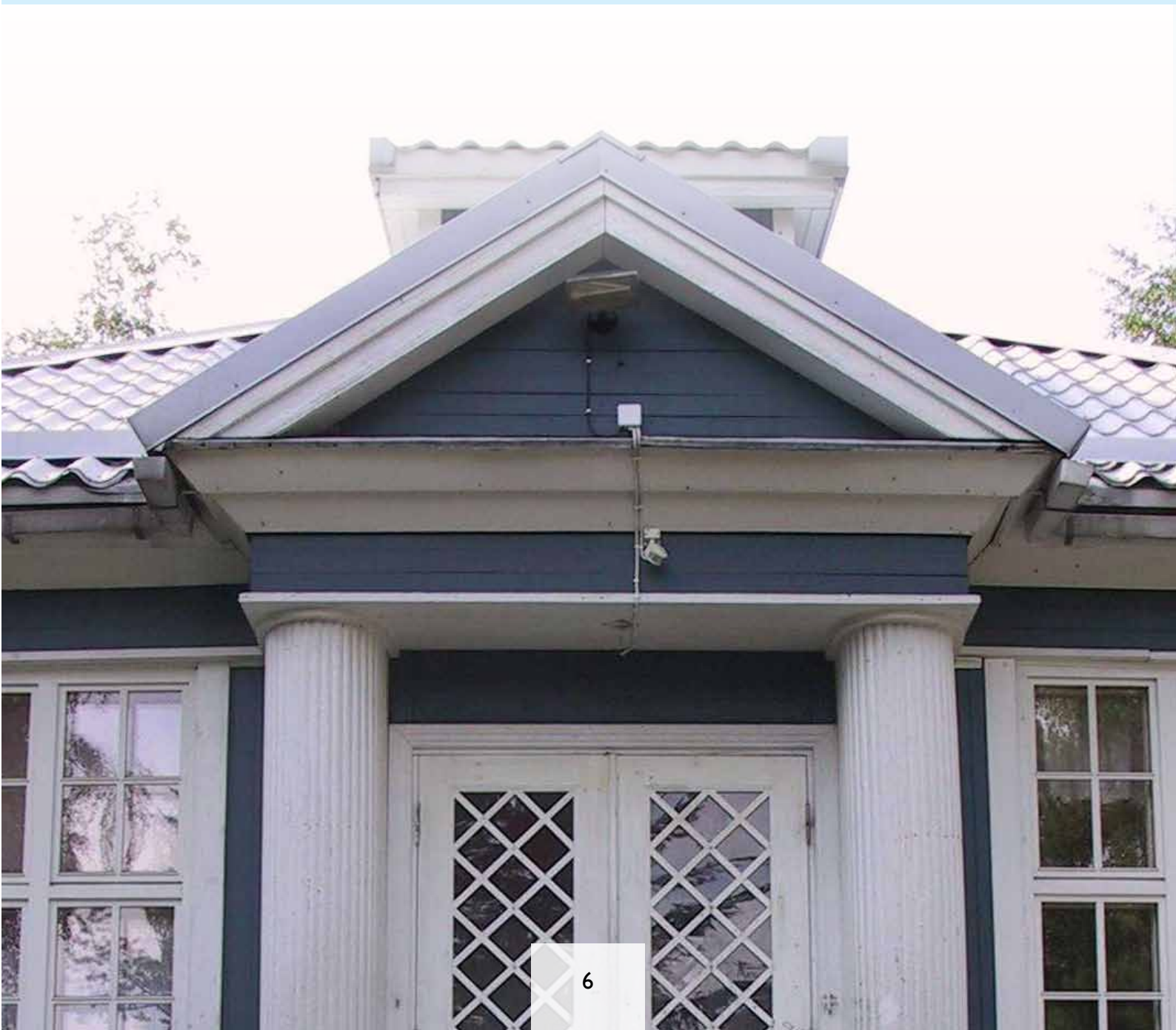
4. Toimenpiteet

Kulttuuriympäristöohjelma on yksi väline paremman elinympäristön rakentamiseksi ja kestävän kehityksen turvaamiseksi. Ohjelmatyö koostuu kahden eri korin teemoista.

Ensimmäisessä korissa on kärkiteemat, joiden toteuttamisaikataulu on 2012-13. Toisessa korissa on joukko kulttuuriympäristöohjelmatyön aikana esille nousseita, pienempiä aihioita, joista vuosittain nostetaan työohjelmaan 1-2. Näitä teemoja tai aihioita syntyy kuntalaisaloitteista ja muistan erilaisista yhtyksistä ja tarkoituksena onkin, että ohjelmatyön jatkuessa myös muita, kuin nyt kirjattuja teemoja voidaan nostaa vuosittain työohjelmaan. Kaikille tämän ohjelmatyön aikana esiinnousseille teemoille on tässä laadittu alustava oma aikataulu, vastuutaho sekä toimenpidekuvaus.

4.1 Kärkiteemat - ensimmäinen kori

4.1.1 TEEMA 1 - KULTTUURIYMPÄRISTÖTYÖRYHMÄN PERUSTAMINEN

Kulttuuriympäristöohjelman toteuttamiseksi asetetaan työryhmä, joka täsmentää työohjelmaa, seuraa aikataulutusta ja asettaa vastuuhenkilöt toteuttamaan ohjelmaan kirjattuja teemoja.

Työryhmä koostuu luottamushenkilöistä ja eri järjestöjen edustajista sekä aktiivisista kuntalaisista ja kutsuu tarvittaessa asianosaiset tai vastuulliset viranhaltijat. Resurssoinnin yhteydessä selvitetään teemakohtaisesti, edellyttääkö ohjelman toteuttaminen ulkopuolisen konsultin nimeämistä.

Työryhmä tulee jatkossa olemaan keskeinen taho pitkäjänteisen kulttuuriympäristötyön ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Aikataulu: 2012

Vastuuhenkilö: pormestari

4.1.2 TEEMA 2 - OLEMASSAOLEVAN KIRJALLISEN MATERIAALIN INVENTOINTI, PÄIVITYSTARPEEN ARVIOINTI JA LUETTELOINTI

Kerätään yhteen luonnonympäristöä, muinaismuistoja, perinnemaisemia ja rakennusperintöä koskevat inventoinnit.

Aikataulu: 2012-2013

Vastuuhenkilö: Työn ohjelmointi kaavoitusjohtajalla, työ teetetään konsultilla.

4.1.3 TEEMA 3 - KULTTUURIYMPÄRISTÖVERKKOSIVUSTON LAATIMINEN

Teeman I materiaalin kokoaminen kertaluonteisesti johtaa helposti tilanteeseen, että ajan kuluessa aineisto jälleen vanhenee ja että olemassa olevan aineiston saatavuus kuntalaiselle on edelleen hankalaa.

Tämän ohjelman keskeinen tavoite on saattaa olemassa olevat materiaalit kuntalaisille helposti saataville. Tavoitteeseen pääsemiseksi laaditaan verkkoon mediapankki joka tarjoaa kattavasti kaiken kulttuuriympäristöohjelma-teeman materiaalin sähköisesti kuntalaisille.

Aikataulu: 2012-2014

Vastuuhenkilö: Työn ohjelmointi kaavoitusjohtajalla, työ teetetään konsultilla.

4.2 Aihiot - toinen kori

4.2.1. TEEMA 4 - PIRKKALAN POLUT JA PERINTEET -KULTTUURIREITTIHANKE

Pirkkalan polut ja perinteet –työryhmä / Pirkkala-seura on saanut kunnalta 1200 € Kirjasto- ja kulttuurilautakunnan alaista toiminta-avustusta monivuotisen kulttuurireitti-hankkeen käynnistämiseksi.

Hankkeen aikana perustetaan lähiluonnossa ja kulttuurimaisemissa kulkevia reittiopasteita internet-sivuille ja maastoon.

Kulttuurireittihankkeen yhteydessä markkinoidaan Pirkanmaan maakuntamuseon ideoimaa konseptia ”monumenttien adoptiota”, jossa muinaismuistokohteen hoito- ja tiedottamisvastuuta luovutetaan paikallisille yhteisöille.

Aikataulu: alkaen 2011

Vastuutaho: Työryhmä (Teeman 1. mukaan perustettava työryhmä, jossa edustettuina Pirkkalan kunta, Pirkkala-seura, Pyy ry ja paikallisia historioitsijoita

4.2.2. TEEMA 5 - KULTTUURIYMPÄRISTÖ-LIITE UUSIEN PIRKKALALAISTEN TIEDOTUSPAKETTIIN

Laaditaan informatiivinen liite Pirkkalan kulttuuriperinnöstä ja –historiasta sekä näitä esittelevistä kulttuurireiteistä jaettavaksi uusille kuntalaisille. Liittyy teema 2:een.

Aikataulu: 2013

Vastuuhenkilö: Vapaa-aikapäällikkö

4.2.3 TEEMA 6 - KOTISEUTUASIAANTUNTIJAKURSSI

Kotiseutuasiatuntijakurssi Pirkkala-opistossa

Aikataulu: Kevät 2012

Vastuuhenkilö: Pirkkala-opiston rehtori

4.2.4 TEEMA 7 - TAIDEKAARI-KULTTUURIKASVATUSOHJELMA PERUSOPETUKSEN LIITTEENÄ

Taidekaari- kulttuurikasvatusohjelma on Tampereen kaupungin museopalveluiden TAITE-yksikön yhdessä kulttuuri- ja kasvatustalon asiantuntijoiden kanssa kehittämä museopedagogiseen toimintamalliin perustuva opettajan työkalu. Ohjelma on oppilaille maksuton ja perehdyttää esi- ja perusopetuksen aikana laajasti eri taiteen ja kulttuurin aloihin. Tutustuminen tapahtuu vuosiluokittain vaihtuvissa vierailuissa kulttuurilaitoksiin, taiteilijoita tapaamalla ja monitaiteisissa työpajoissa työskennellen.

Ohjelmalle vuonna 2011 laadittu opetussuunnitelma sisältää kulttuuriympäristö teemakokonaisuuden 9lk oppilaille. Kulttuuriympäristökasvatus kehittää paikallisidentiteettiä, opettaa lukemaan kotiseudun perinneympäristöä ja huomaamaan nykyrakentamisen vaikutuksen omaan lähiympäristöönsä. Kulttuuriympäristökasvatus kehittää myös oppilaan kykyä erilaisten arvojen pohdintaan ja kykyä osallistua ympäristön suunnitteluun.

Teeman tavoitteena on jalkauttaa Taidekaari- kulttuurikasvatusohjelma Pirkkalaan. Lisäksi Pirkkala on mukana 2014-19 mahdollisesti Pirkanmaan taikalampun alla olevassa Taiteilija koulussa –hankkeessa, jossa ajatuksena on paikallisten taiteilijoiden mukanaolo tietyissä opetussuunnitelmallisissa asioissa suoraan koululla.

Aikataulu: Taidekaari, yksi pilottikoulu 2013, Taiteilija koulussa –hanke 2014-

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja, opetuspäällikkö

4.2.5 TEEMA 8 - RAKENNUSPERINTÖSUUNNITELMA KUNNAN KIINTEISTÖILLE

Laaditaan suunnitelma kunnan omistamille vanhoille kiinteistöille, tehdään tarvittavat kuntotutkimukset ja käyttötarkoitusten pohdinta. Työ on osa kunnan kiinteistöjen laajempaa inventointia.

Aikataulu: 2012-2014

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

4.2.6 TEEMA 9 - VUOSITTAISET TOISTUVAT TAPAHTUMAT

Vuosittaisiin kansallisiin tapahtumiin tai teemapäiviin kuten Rakennusperintöpäivät, Arkeologian päivät, osallistutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisella ohjelmatuotannolla.

Aikataulu: Työryhmän esityksestä

Vastuuhenkilö: Työryhmä

4.2.7 TEEMA 10 - MAASEUTUMAISEMIEN HUOLTO (PERINNEBIOTOOPIT JA PERINNEMAISEMAT

Vuonna 2010 on valmistunut Pirkkalankylän-Sionkylän maiseman- ja luonnonhoidon yleissuunnitelma (laadittu yhteistyössä: ELY-keskus, Pirkkalan kunta ja paikalliset maanomistajat osana ylimaakunnallista Härkää sarvista, Häävi-hanketta). Suunnittelualueella on kartoitettu mm. arvokkaat perinnebiotoopit, kulttuurihistoriallisesti arvokkaat pelto- ja laidunalueet, reunapuustot, maisemanäkymät ja näköalapaikat, sekä esitetty näille hoitosuosituksia, olemassa olevia rahoitusmahdollisuuksia maiseman- ja luonnonhoidon järjestämiselle.

Teeman tavoitteena on selvityksessä esitettyjen jatkotoimenpiteiden hankkeistaminen ja toteutus vuosittain.

Aikataulu: Työryhmän esityksestä

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja (kunnan maanom.), ohjausryhmä

4.2.8 TEEMA 10 - YLEISÖKAIVAUKSET

Muinaismuistojen arkeologiset kaivaukset.

Aikataulu: Työryhmän esityksestä

Vastuuhenkilö: Työryhmä, Pirkanmaan museo

5. Toteutus ja seuranta

Kulttuuriympäristöohjelman toteuttamiseksi pormestari nimeää työryhmän (teema 1), joka täydentää työohjelmaa, seuraa aikataulutusta ja on yhteydessä kunnan asianosaisiin viranhaltijoihin sekä vastaa käytännössä ohjelmaan kirjatuihin teemoista. Työryhmä koostuu monipuolisesti luottamushenkilöistä ja eri järjestöjen edustajista sekä aktiivisista kuntalaisista. Resurssoinnin yhteydessä selvitetään teemakohtaisesti, edellyttääkö ohjelman toteuttaminen ulkopuolisen konsultin nimeämistä. Työryhmä tulee jatkossa olemaan keskeinen taho pitkäjänteisen kulttuuriympäristötyön ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Valtuustokausittain tarkistettavan kulttuuriympäristöohjelman liitteenä on vuosikohtainen toteuttamisohjelma, joka konkreettisesti sisältää 1-2 teemahankkeen hankekortit. Hankekortit sisältävät teemahankkeen tarkemman ohjelmoinnin, aikataulutuksen ja budjetoinnin. Teemojen painopisteet arvioidaan kunkin vuoden toiminnansuunnittelun yhteydessä erikseen ja toimenpiteet sisällytetään talousarvioon.

Ohjelman toteuttamisesta vastaa kaavoitusjohtaja yhdessä asetetun työryhmän sekä teemoista riippuen asianosaisten osastojen ja vastuualueiden esimiesten kanssa.

LIITE

Kulttuuriympäristöohjelma 2012 työohjelma	
TEEMA	
Hankkeen tavoite (mitä hankkeen seurauksena syntyy)	
Määräaika	
Lähtökohdat, reunaehdot	
TOIMIJAT	
Vastuutaho (kuka vastaa)	
Toimijat, yhteistyötahot, henkilöt (missä rooleissa)	
Osallistamissuunnitelma (luottamuselimet, muut sidosryhmät; tarvittaessa)	
TOTEUTUSSUUNNITELMA	
Vaiheet, tehtävät ja aikataulutukset	
KUSTANNUKSET, muut resurssitarpeet	
OHJAUS, SEURANTA	
Raportointi (mitä, kuka, kenelle, milloin)	